

Överförmyndarnämnden Mitt (2019-01-01 -
2022-12-31)

Therese Samuelsson Östlund
Överförmyndarchef

Datum
2022-10-19

Dnr
ÖN-2022-00008-15

Länsstyrelsens tillsyn och beslut 2021

Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår nämnden besluta

att anta förvaltningens yttrande som sitt eget

att överlämna yttrandet till kommunstyrelsen i Ånge kommun samt
Nordanstig, Sundsvall och Timrå kommun

Ärendet

Kommunstyrelsen i Ånge kommun har i beslut KS 22/276, 2022-08-23
begärt yttrande från Överförmyndarnämnden Mitt angående länsstyrelsens
allvarliga kritik.

Förvaltningen har tagit fram ett förslag till yttrande. Förvaltningen föreslår
även nämnden att delge yttrandet till kommunstyrelsen i samtliga
samverkande kommuner.

Bakgrund

Enligt förmyndarskapsförordningen 21 § ska länsstyrelsen årligen
inspektera överförmyndaren. Länsstyrelsen ska granska om
överförmyndarens handläggning följer reglerna i föräldrabalken och
förmyndarskapsförordningen och även i övrigt sker på ett rättssäkert och
lämpligt sätt. Länsstyrelsen ska alltid kontrollera överförmyndarens
register samt stickprovsvis utvalda akter.

Enligt föräldrabalken 19 kap. 17 § ska länsstyrelsen utöva tillsyn över
överförmyndarens verksamhet. De ska med råd stödja överförmyndaren i
dess verksamhet och därvid främja en enhetlig rättstillämpning samt se till
att utbildningen av ledamöter och ersättare är tillfredställande.

2022-10-19

Länsstyrelsen har genomfört en inspektion av Överförmyndarnämnden Mitt för år 2021 under januari 2022. Inspektionen har innefattat granskning av 29 akter med särskilt fokus på sammanblandning av ekonomi, hantering av förmyndarskap, huvudmän som är delägare i dödsbo samt granskning. Den 2022-02-16 har länsstyrelsen och nämnden haft ett uppföljningsmöte.

I beslut 2022-07-05 riktar länsstyrelsen allvarlig kritik mot Överförmyndarnämnden Mitt. Länsstyrelsen har i beslut 2022-07-05 avslutat tillsynsärendet.

Kommunstyrelsen i Ånge kommun har i beslut KS 22/276, 2022-08-23 begärt yttrande från Överförmyndarnämnden Mitt angående länsstyrelsens allvarliga kritik. Överförmyndarnämnden har varit inbjuden till kommunstyrelsen i Ånge för att redogöra för den kritik som har uppkommit samt nämndens inställning till kritiken. Den 6 september deltog nämnden på sammanträdet och besvarade de frågor som uppkom.

Ärendets tidigare handläggning

Vid sammanträde 2022-09-02 (ÖN-2022-00008-13) informerades nämnden om länsstyrelsens beslut. Det beslutades att nämnden ska få löpande återkoppling från förvaltningen i ärendet.

Förvaltningens överväganden

Förvaltningen har gått igenom beslutet och tillhörande handlingar. Förvaltningen har kontrollerat länsstyrelsens kommentarer mot nämndens akter. I denna kontroll har förvaltningen upptäckt att det finns felaktigheter som visar en mer negativ bild av verksamheten än vad som är befogat. Förvaltningen har i en skrivelse den 2022-08-02 lämnat övergripande kommentarer angående tillsynen till länsstyrelsen och de samverkande kommunerna.

Förvaltningens förslag till yttrande innefattar mer ingående information om vilka felaktigheter som noterats i länsstyrelsens protokoll och tillhörande handlingar, samt vilka slutsatser som är missvisande. Förvaltningen lämnar också synpunkter på vad som lyftes på uppföljningsmötet i förhållande till det protokoll och beslut om kritik som nämnden mottog. Vidare redogör förvaltningen för vilka åtgärder som har vidtagits efter länsstyrelsens kritik samt hur förvaltningen arbetar med diarieföring, sekretess, digitalisering och rekrytering.

Förvaltningens genomgång av bilaga granskade akter 2021

Förvaltningen har gått igenom den bilaga som länsstyrelsen delgett nämnden avseende granskade akter 2021. Länsstyrelsen har granskat 29

2022-10-19

akter och lämnat kommentarer i samtliga akter. Förvaltningen har konstaterat att länsstyrelsen gjort felaktiga bedömningar av ett flertal handlingar.

- Länsstyrelsen anger att det i en akt att granskningstiden rörande en redogörelse är lång, men anger sedan ett granskningsdatum som är felaktigt.
- Länsstyrelsen anger att handlingar är sent diarieförda. I förvaltningens kontroll så framkommer att länsstyrelsen i vissa fall har helt fel och i vissa andra fall är en handling diarieförda dagen efter.
- Länsstyrelsen anger att handlingar saknar diarienummer. Förvaltningen kan konstatera att flera av dessa handlingar har ett diarienummer.
- Länsstyrelsen anger att en handling saknas enbart baserat på att en ställföreträdare har uppgett att den borde finnas. Det bör påpekas att det inte alltid stämmer det som ställföreträdare anger.
- Länsstyrelsen anger att nämnden inte har gjort en tjänsteanteckning om att ett visst dokument har inkommit. Det bör påpekas att det ibland inkommer handlingar som inte är efterfrågade och i dessa fall görs ingen tjänsteanteckning.
- Länsstyrelsen anger att en handling inte är det som den är diarieförd som. I förvaltningens kontroll har det visat vara felaktigt. Exempelvis anger länsstyrelsen att en handling är felaktigt diarieförd som ett föreläggande, dock kan nämnden konstatera att handlingen är ett föreläggande från tingsrätten.
- Länsstyrelsen drar andra slutsatser än vad förvaltningen gör avseende en handling innehåll, exempelvis huruvida en ställföreträdare har begärt sig entledigad eller inte.
- Förvaltningen konstaterar att länsstyrelsen saknar viss kunskap om överförmyndarens verksamhet vilket resulterar i felaktiga slutsatser. Exempelvis att underlag till årsräkningar skickas tillbaka till ställföreträdarna efter slutförd granskning. Länsstyrelsen anger att dessa underlag saknas.
- Länsstyrelsen anger att det saknas information om att nämnden registrerat ett entledigande då det tydligt framgår i akten att

2022-10-19

informationen är diarieförd samt att nämnden begärt handlingar i enlighet med entledigandet.

Handlingar som uppges saknas i akterna

Nämnden har från och med november 2021 haft en huvudsaklig digital hantering av akterna. Det innebär att digitala handlingar och anteckningar inte längre skrivs ut och läggs i den fysiska akten. Endast inkomna fysiska handlingar förvaras fysiskt i akterna. Nämnden har informerat länsstyrelsen om nämndens digitala hantering, dels i länsstyrelsens frågeformulär, dels på uppföljningsmötet. När nämnden skickade kopior på begärda akter till länsstyrelsen i januari 2022, så var det endast de fysiska handlingarna som hade kopierats upp.

Länsstyrelsen skriver i sitt tillsynsprotokoll att de anser att det är av allvarlig art den mängd av handlingar som saknas i akterna. I förvaltningens genomgång av bilagan av granskade akter 2021, kan förvaltningen se att nästan alla handlingar som länsstyrelsen anger saknas finns i akterna, dock finns de digitalt. Således kan nämnden konstatera att nämnden missat att skriva ut de digitala handlingarna och överlämna till länsstyrelsen. Detta är ett misstag från nämndens sida.

På uppföljningsmötet uppger länsstyrelsen att några handlingar saknas i akterna men lyfter inte att det är i den omfattning som anges i protokollet. Nämndens uppfattning är att en fråga som genererar allvarlig kritik bör lyftas tydligt på ett uppföljningsmöte, eller att nämnden får möjlighet att yttra sig i frågan innan beslut om allvarlig kritik. Om frågan lyfts hade nämnden kunnat följa upp frågan och förklara orsaken till varför det saknas handlingar samt komplettera akterna för tillsyn till länsstyrelsen.

Protokollet

Förvaltningen har gått igenom protokollet och har noterat att protokollet inte överensstämmer med den information som nämnden/förvaltningen fick på uppföljningsmötet. Förutom länsstyrelsens kritik rörande saknade handlingar så uppmanas nämnden i protokollet att se över sina rutiner i samband med begäran om entledigande från ställföreträdare. Länsstyrelsen uppmanar nämnden att informera ställföreträdare om möjligheten att direkt vända sig till tingsrätten för att bli entledigad. Nämnden har haft denna rutin på plats sedan 2017 vilket tydligt framgår i handlingarna som länsstyrelsen tagit del av. Länsstyrelsen nämnde inte frågan på uppföljningsmötet.

Länsstyrelsen hävdar i protokollet att nämnden, i ett enskilt ärende, hänvisat till sekretess när en extern part begärt information och att nämndens hänvisning till sekretess och osmidiga hantering lett till att en huvudman blivit ekonomiskt lidande. På uppföljningsmötet lyfte

2022-10-19

länsstyrelsen frågan om nämndens hantering av sekretess övergripande och påtalade att nämnden behöver veta varför nämnden bedömer att det råder sekretess och att nämnden bör kommunicera tydligt till mottagaren varför det råder sekretess. Länsstyrelsen menade att när det råder sekretess bör nämnden ge externa parter generell information. Nämnden delar länsstyrelsens uppfattning rörande vikten av att nämnden har god kunskap om när det råder sekretess, samt att ge generell information då sekretessen förhindrar nämnden att lämna specifik information i ett enskilt ärende. Dock delar inte nämnden länsstyrelsens slutsats i det aktuella ärendet och hade med fördel sett att detta ärende hade lyfts mer ingående, alternativt att nämnden hade fått möjlighet att yttra sig i det enskilda ärendet.

I protokollet anger länsstyrelsen att nämnden inte har registrerat en ändring med anledning av beslut från tingsrätten samt att nämnden fortsätter att skicka post till en ställföreträdare trots att ställföreträdaren är entledigad. Det är felaktigt att nämnden inte registrerat tingsrättens protokoll och ändringen. Vidare föreligger det skäl till att nämnden skickar handlingar till ställföreträdaren.

Uppföljningsmötet den 2022-02-16

Uppföljningsmötet av länsstyrelsens tillsyn genomfördes digitalt. Deltagande var representanter från länsstyrelsen, förvaltningen samt nämnden. På mötet lyftes att länsstyrelsen gjort en fördjupad granskning med anledning av klagomål. Den fördjupade granskningen avsåg förvaltningens bemötande och långa handläggningstider. Länsstyrelsen påpekar att nämnden har långa handläggningstider avseende byte av ställföreträdare. På uppföljningsmötet uppfattade inte representanter från nämnden eller förvaltningen att länsstyrelsen upptäckt några grava brister vid granskningen. Nämnden hade önskat de upptäckter som länsstyrelsen gjort, som föranledde allvarlig kritik, tydligt hade kommunicerats vid mötet, alternativt att nämnden fått möjlighet att yttra sig innan länsstyrelsens beslut om allvarlig kritik.

Kritik som nämnden delar och vidtagna åtgärder

Länsstyrelsens tillsyn och protokoll är viktig för nämndens verksamhet då det är en möjlighet att förbättra verksamheten. Förvaltningen har utifrån länsstyrelsens tillsyn för 2021, sett över befintliga rutiner och gjort vissa justeringar. Nedan redovisas några av de justeringar som förvaltningen har gjort.

- Anpassa språket utifrån vem som är mottagaren, ökad tydlighet och förenkla vid behov.
- Tydligare och utförligare anteckningar i akter så en utomstående kan följa ärendet.

2022-10-19

- Göra fler tjänsteanteckningar för att tydliggöra vad som sker i ärendet och så det går att se att rutiner följs.
- Tydligare ange bilagor.

Förvaltningen har rutiner på plats rörande diarieföring och sekretess. Dessa går förvaltningen igenom årligen på en arbetsplatsträff. I samband med länsstyrelsens protokoll lyftes dessa rutiner särskilt. Avvikelse som sker ska dokumenteras i förvaltningens avvikelssystem. Avvikelse lyfts på förvaltningens arbetsplatsträffar och möjliga åtgärder diskuteras och genomförs. I det fall det saknas rutiner upprättas dessa, och i det fall en rutin behöver justeras så görs detta.

Förvaltningens internkontroll

Förvaltningen och nämnden har sedan 2019 arbetat aktivt med styrdokument, lathundar, processbeskrivningar och rutiner. Detta är ett pågående arbete och justeringar och kompletteringar sker löpande. Förvaltningens jurist gör årligen stickprov i akter för att kontrollera förvaltningens akthantering och att de upprättade rutinerna följs. Förvaltningens bedömning är att verksamheten har utvecklats och ordningen i akterna och diarieföringen har förbättrats de senaste åren.

Diarieföring

I nämndens internkontrollplan för 2020 var diarieföring en kontrollpunkt. Förvaltningens jurist kontrollerade rutinen för diarieföring samt kontrollerade hur förvaltningen följde rutinen. Utifrån denna kontroll konstaterades att rutinen behövde uppdateras och vara mer utförlig, vilket också gjordes. Denna rutin justeras fortsatt vid behov och förvaltningen går igenom den årligen vid en arbetsplatsträff.

Offentlighet och sekretess

Lagar och rutiner avseende offentlighet och sekretess går förvaltningen genom årligen på förvaltningens arbetsplatsträffar. Dels lyfts vilka lagar och regler som berör överförmyndarverksamheten, dels lyfts det interna arbetssättet. Alla som arbetar på förvaltningen ska ha kunskap om vad som gäller när exempelvis personal från familjerättsbyråer etc. kontaktar överförmyndaren för att få information.

Digitalisering.

Förvaltningens arbetssätt har till viss del förändrats på grund av den digitala hanteringen. Arbetssättet och rutiner justeras löpande utifrån de erfarenheter som förvaltningen får.

Rekrytering

Nämnden får kritik för långa handläggningstider och bristande dokumentation rörande byte av ställföreträdare. De långa

2022-10-19

handläggningstiderna är något som nämnden är medveten om och ser i det dagliga arbetet. Nämnden har själv konstaterat att rekrytering av gode män och förvaltare är nämndens största och mest angelägna utmaning. Nämnden har beslutat om en handlingsplan och följer förvaltningens arbete med rekrytering regelbundet. Utmaningarna att rekrytera ställföreträdare är något som nämnden delar med andra överförmyndarverksamheter i Sverige.

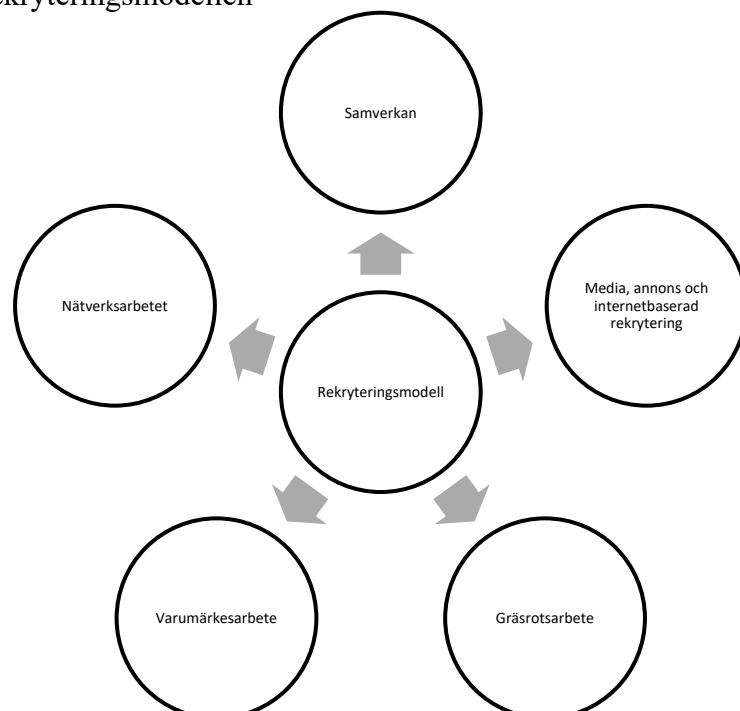
Dokumentation avseende byte av ställföreträdare.

Rutinerna avseende dokumentationen av förfrågningar till presumtiva ställföreträdare har setts över och 2021 ändrade nämnden sina rutiner. Länsstyrelsens kontrollerade nämndens hantering åren 2020–2021 så viss kritik är befogad.

Åtgärder rörande rekrytering

Nämnden arbetar aktivt med arbetet rörande rekrytering av ställföreträdare. På förvaltningen finns sedan 2021 en särskild rekryteringsgrupp. På grund av pandemi och viss frånvaro har arbetet med rekrytering inte fått full effekt ännu. Arbetet med rekrytering sker utifrån två modeller, rekryteringsmodellen och ARUBA.

Figur, rekryteringsmodellen

2022-10-19

Figur, ARUBA

I en enkät genomförd 2022 har nämnden undersökt "kundnöjdheten" hos ställföreträdare. Utifrån de svar som nämnden fått har ett flertal åtgärder vidtagits. Bland annat:

- Korta svarstiden för e-post.
- Översyn och justeringar i de mallar som nämnden använder sig av.
- Översyn över hemsidan.
- Erbjudna utbildningar, exempelvis utbildning i att upprätta en årsräkning digitalt.

Nämnden har också återupptagit aktiviteter som varit pausade pga. pandemin. Bland annat:

- Årsräkningsstugor.
- Inbjudan till fysisk informationsträff, nytt uppdrag.
- Etc.

Nämnden har arbetat med kampanjer som syftar till att väcka intresset för uppdraget som ställföreträdare. Bland annat:

- Bussreklam.
- Utskick av vykort till alla som är 64 och 65 år 2022.
- Annonser på Facebook.
- Annonser i tidningar.
- Radioreklam.
- Etc.

Nämnden har i år infört ett så kallat startarvode för de som åtar sig ett nytt ärende. Nämnden har infört ett mentorsprogram 2021, vilket innebär att alla som är nya i sitt uppdrag kan få en mentor.

Nämnden har arbetat med digitala lösningar för att förenkla för de befintliga ställföreträdarna. Bland annat

- Digitala utbildningar.
- Digital redovisning.
- E-tjänster.
- Digitalt matchningssystem.
- Etc.

2022-10-19

Sammanfattningsvis finns det ett stort behov av kommunikation mellan nämnden och länsstyrelsen för att reda ut felaktigheterna och framför allt skapa goda förutsättningar inför kommande inspektioner.

Beslutet skickas till

Förvaltningen föreslår nämnden att beslutet ska skickas till kommunstyrelsen i samtliga samverkande kommuner.

Förslag till uppföljning

Eventuella beslut från kommunstyrelsen återrapporteras till nämnden.

Therese Samuelsson Östlund
Överförmyndarchef